

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT PORZĄDKU I BEZPIECZEŃSTWA WEWNĘTRZNEGO

KPB.430.002.2018

Nr ewid. 116/2018/P/18/001/KPB

Informacja
o wynikach kontroli
wykonania budżetu sądów powszechnych
w 2017 r.

Warszawa, maj 2018 r.

Misja *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizja *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

**Informacja
o wynikach kontroli
wykonania budżetu sądów powszechnych
w 2017 r.**

Dyrektor Departamentu Porządku
i Bezpieczeństwa Wewnętrznego

Marek Bieńkowski



Zatwierdzam:

Krzysztof Kwiatkowski



Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Warszawa, 28.V 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
tel./fax: 22 444 50 00
www.nik.gov.pl

Spis treści

I. Wprowadzenie.....	4
II. Ocena kontrolowanej działalności	6
1. Ocena ogólna	6
2. Uwagi i wnioski.....	7
III. Wyniki kontroli wykonania budżetu państwa i budżetu środków europejskich	9
1. Dochody budżetowe	9
2. Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich	9
3. Sprawozdawczość.....	17
IV. Informacje dodatkowe.....	20
Załączniki	22

I. Wprowadzenie

Na część budżetową odpowiadającą sądom powszechnym, oznaczoną w ustawie budżetowej na rok 2017 z dnia 16 grudnia 2016 r.¹ jako część budżetowa 15 – Sądy Powszechne, składa się dwanaście odrębnych części budżetu państwa. Zostały one oznaczone w ustawie budżetowej na rok 2017 symbolami 15/01 dla Ministerstwa Sprawiedliwości oraz od 15/02 do 15/12 dla poszczególnych sądów apelacyjnych. Zgodnie z art. 177 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych² (zwanej w dalszej części „Pusp”) oraz rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2009 r. w sprawie klasyfikacji części budżetowych oraz określenia ich dysponentów³ dysponentem części budżetu państwa odpowiadającej sądom powszechnym jest Minister Sprawiedliwości. Na podstawie art. 178 § 5 Pusp, Ministrowi Sprawiedliwości w zakresie wykonania budżetu w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym przysługują uprawnienia ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Zgodnie z przepisami art. 177 § 2 i 4 Pusp oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów powszechnych⁴, na obszarach właściwości poszczególnych sądów apelacyjnych zadania i kompetencje dysponowania budżetem sądów oraz kontrolę gospodarki finansowej i gospodarowania mieniem Skarbu Państwa wykonują dyrektorzy sądów apelacyjnych (SA). W zakresie tym podlegają oni bezpośrednio Ministrowi Sprawiedliwości, a dyrektorzy sądów okręgowych (SO) i rejonowych (SR) – dyrektorom właściwych terytorialnie sądów apelacyjnych.

W części odpowiadającej sądom powszechnym w układzie zadaniowym budżetu, w ramach dwóch funkcji państwa: 18 – *Sprawiedliwość* oraz 13 – *Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny*, realizowano w 2017 r. trzy zadania:

- 13.2 – *Świadczenia społeczne*,
- 18.3 – *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe*,
- 18.7 – *Wsparcie wymiaru sprawiedliwości oraz obrotu gospodarczego*,

sześć podzadań i 11 działań. Największe wydatki poniesiono na zadanie 18.3 – *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe* w ramach funkcji 18 – *Sprawiedliwość*, na realizację którego w 2017 r. wydatkowano łącznie 5.878.649,2 tys. zł.

Celem kontroli była ocena wykonania ustawy budżetowej na rok 2017 w części odpowiadającej sądom powszechnym.

Zakres kontroli obejmował:

- przeprowadzenie analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego,
- realizację wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych,
- realizację przez Ministra Sprawiedliwości zadań dotyczących wykonania budżetu sądów powszechnych w 2017 r., w tym wynikających z art. 178 § 5 Pusp,
- nadzór i kontrolę sprawowane przez dysponenta części 15 budżetu państwa w trybie art. 175 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁵ (zwanej w dalszej części „ufp”),
- prawidłowość sporządzenia rocznych sprawozdań budżetowych za rok 2017 oraz sprawozdań za IV kwartał 2017 r. w zakresie operacji finansowych.

¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 108, ze zm. (zwanej w dalszej części „ustawą budżetową na rok 2017”).

² Dz. U. z 2018 r. poz. 23, ze zm.

³ Dz. U. z 2016 r. poz. 1026, ze zm.

⁴ Dz. U. poz. 1476, ze zm.

⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 2077.

Projekt budżetu części odpowiadającej sądom powszechnym na rok 2017 opracowany został zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 20 maja 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu, trybu i terminów opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej na rok 2017⁶, z uwzględnieniem szczególnego trybu wynikającego z postanowień art. 178 § 1–4 Pusp oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów powszechnych.

Zrealizowane dochody w części odpowiadającej sądom powszechnym wyniosły 2.526.191,3 tys. zł, co stanowiło 0,6% dochodów budżetu państwa i budżetu środków europejskich państwa wykonanych w 2017 r. Łączne wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich wykonano w części 15 w wysokości 6.953.200,8 tys. zł, z czego 99,95% stanowiły wydatki budżetu państwa. Zrealizowane wydatki stanowiły 1,6% w relacji do wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich wykonanych w 2017 r.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. w części odpowiadającej sądom powszechnym funkcjonowało 281 jednostek budżetowych, w tym 11 sądów apelacyjnych (dysponenci budżetu sądów na obszarze apelacji i jednocześnie dysponenci III stopnia) oraz łącznie 270 sądów okręgowych i rejonowych (dysponenci III stopnia).

W ramach kontroli wykonania budżetu państwa w 2017 r. w części 15 – Sądy powszechne kontrolą objęto Ministerstwo Sprawiedliwości (MS) oraz 12 jednostek sądownictwa powszechnego, w tym cztery sądy apelacyjne (w Katowicach, Poznaniu, Krakowie i Szczecinie), cztery sądy okręgowe (w Częstochowie, Koninie, Krakowie i Szczecinie) oraz cztery sądy rejonowe (w Częstochowie, Koninie, Krakowie - Śródmieście i Szczecinie - Prawobrzeże i Zachód). Wykaz jednostek objętych kontrolą wraz z ocenami kontrolowanej działalności stanowi załącznik nr 6 do Informacji.

W części 15/01 – Ministerstwo Sprawiedliwości, dysponent części nie planował i nie gromadził dochodów, a planowane w tej części wydatki były w trakcie roku budżetowego wyłącznie przenoszone decyzjami Ministra Sprawiedliwości do części odpowiadających poszczególnym obszarom apelacji (części od 15/02 do 15/12).

W kontrolowanych sądach w 2017 r. dochody zostały zrealizowane w łącznej kwocie 174.514,3 tys. zł (tj. 6,9% dochodów w części 15) oraz wydatki w łącznej kwocie 588.896,6 tys. zł (tj. 8,5% łącznych wydatków zrealizowanych w części 15), z czego wydatki budżetu państwa w wysokości 588.634,7 tys. zł oraz wydatki budżetu środków europejskich w kwocie 261,9 tys. zł.

Kontrola została przeprowadzona na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷.

⁶ Dz. U. poz. 735 (zwanym w dalszej części „notą budżetową”).

⁷ Dz. U. z 2017 r. poz. 524.

II. Ocena kontrolowanej działalności

1. Ocena ogólna⁸

Na ocenę ogólną złożyły się oceny cząstkowe badanych obszarów. Wynikały one z zadawalającego poziomu realizacji planu finansowego dochodów i wydatków budżetu w części odpowiadającej sądom powszechnym, a także prawidłowej realizacji zadań Ministra Sprawiedliwości i kontrolowanych dyrektorów sądów wykonywanych w tym zakresie oraz należytego sprawowania nadzoru i kontroli przez dysponenta części budżetowej 15 – Sądy Powszechne i kontrolowanych dyrektorów sądów apelacyjnych nad wykonaniem budżetu podległych dysponentów, w tym nad efektywnością i skutecznością realizacji planów w układzie zadaniowym. Ujawnione w toku kontroli nieprawidłowości dotyczące wydatków i sprawozdawczości, ze względu na niską skalę skutków finansowych oraz ich incydentalny charakter, nie miały istotnego wpływu na wykonanie budżetu sądów powszechnych w 2017 roku. Istotne nieprawidłowości stwierdzono natomiast w zakresie funkcjonowania stosowanego w sądach powszechnych centralnego informatycznego programu finansowo-księgowego.

Kalkulacja oceny ogólnej wykonania budżetu państwa w części odpowiadającej sądom powszechnym przedstawiona została w załączniku nr 5 do niniejszej Informacji.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację planu dochodów i wydatków budżetu w części odpowiadającej sądom powszechnym. Dochody zostały zrealizowane w kwocie 2.526.191,3 tys. zł, tj. w 113,9% planu. Osiągnięto je głównie z tytułu opłat sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowań, a także z wpływów z grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych. Wyższe od prognozowanego wykonanie dochodów wynikało przede wszystkim z uzyskania wyższych niż planowano wpływów ze wskazanych wyżej źródeł, tj. z tytułów trudnych do precyzyjnego oszacowania na etapie planowania.

Wydatki w części odpowiadającej sądom powszechnym zrealizowano w kwocie 6.953.200,8 tys. zł, tj. w 97,7% planu po zmianach, z tego wykonane wydatki budżetu państwa stanowiły 99,95%. Środki finansowe zostały wydatkowane przede wszystkim na realizację zadania 18.3 – *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe*. Z budżetu środków europejskich sfinansowano realizację czterech projektów w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009–2014, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020. Badanie w kontrolowanych jednostkach sądownictwa powszechnego (dysponenci III stopnia) 1,1% wydatków budżetu państwa (12,8% wydatków zrealizowanych w kontrolowanych sądach) i 8,3% wydatków budżetu środków europejskich (całość wydatków zrealizowanych w kontrolowanych sądach) wykonanych w części odpowiadającej sądom powszechnym wykazało, że wykorzystano je na zadania służące celom jednostek.

Dysponent części budżetowej 15 i dyrektorzy sądów apelacyjnych prawidłowo sprawowali nadzór i kontrolę nad wykonaniem budżetu w części odpowiadającej sądom powszechnym. Stosownie do przepisów art. 175 ufp dokonywano kwartalnych analiz i ocen przebiegu realizacji dochodów i wydatków budżetowych.

Stwierdzone w kontrolowanych sądach nieprawidłowości w wydatkach nie miały istotnego wpływu na realizację budżetu w części odpowiadającej sądom powszechnym. Nieprawidłowości w wymiarze finansowym wyniosły łącznie 608,5 tys. zł, co stanowiło 0,01% wydatków ogółem w części 15. Dotyczyły one wydatkowania środków publicznych przez kontrolowane sądy z naruszeniem ogólnie obowiązujących przepisów prawa, procedur wewnętrznych i umów zawartych z kontrahentami, w tym w wyniku zastosowania niewłaściwego trybu określonego w ustawie z dnia 29 stycznia 2014 r. – Prawo zamówień

⁸ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2017 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla oceny negatywnej, stosuje się ocenę opisową.

publicznych⁹ przy udzielaniu zamówień publicznych. Nieprawidłowości w tym zakresie ujawnione zostały w: SA w Katowicach, Poznaniu i Krakowie, SO w Częstochowie, Koninie, Szczecinie oraz SR w Częstochowie i Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2017 r. w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym przez Ministra Sprawiedliwości oraz przez dyrektorów SA w Krakowie i Szczecinie, SO w Krakowie i Szczecinie oraz SR dla Krakowa – Śródmieścia i Szczecina – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie. Ocena opisowa została sformułowana w przypadku wykonania budżetu państwa w 2017 r. przez dyrektorów SA w Katowicach i Poznaniu, SO w Częstochowie i Koninie oraz SR w Częstochowie i Koninie.

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie ogólne kwoty dochodów i wydatków wykazane w rocznych/łącznych sprawozdaniach sporządzonych przez dysponenta części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym wyłącznie na podstawie rocznych/łącznych sprawozdań sądów apelacyjnych¹⁰. Sprawozdania te zostały opracowane terminowo i prawidłowo pod względem formalnym oraz rachunkowym, tj. zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniach podległych dysponentów.

Najwyższa Izba Kontroli odstępuje natomiast od wyrażenia opinii o prawidłowości kwoty należności z tytułu dochodów budżetowych oraz zobowiązań z tytułu wydatków budżetowych, wykazanych w rocznych/łącznych sprawozdaniach budżetowych oraz sprawozdaniach w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2017 r. Stosowany bowiem w sądach powszechnych centralny informatyczny program finansowo-księgowy nie zapewnia zgodności obrotów dziennika z obrotami zestawienia obrotów i sald, do czego obliguje art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹¹, co powoduje, że dane wynikające z ksiąg rachunkowych są niespójne. W związku z występującą niezgodnością, w części kontrolowanych sądów nie było możliwości wygenerowania dziennika zapisów, a następnie dokonania jego oceny pod kątem zgodności z przepisami art. 14 i art. 23 ustawy o rachunkowości.

Najwyższa Izba Kontroli nie uzyskała wystarczających i odpowiednich dowodów badania, które mogłyby stanowić podstawę wyrażenia opinii z badania powyższych sprawozdań w zakresie innym niż ogólne kwoty dochodów i wydatków. Dowody pozwalające na wyrażenie opinii o prawidłowości kwot dochodów i wydatków wykazanych w sprawozdaniach NIK uzyskała w wyniku zastosowania dodatkowych procedur kontrolnych, polegających na szczegółowym badaniu wyciągów z rachunków bankowych.

Ujawnione w SA w Katowicach i Krakowie oraz w SO w Szczecinie skutki nieprawidłowości dotyczące sprawozdawczości budżetowej wyniosły 377,8 tys. zł. Dotyczyły one ewidencjonowania odsetek wraz z zasądzonymi odszkodowaniami, wydatków majątkowych oraz przeterminowanych zobowiązań w niewłaściwych paragrafach klasyfikacji budżetowej, a także ujmowania należności z tytułu prowizji bankowych w grupie gospodarstw domowych. W ocenie NIK stwierdzone nieprawidłowości w zakresie sporządzania sprawozdawczości nie miały istotnego wpływu na wykonanie budżetu sądów powszechnych w 2017 roku.

2. Uwagi i wnioski

1. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na problem niskiego wykorzystania limitu wydatków budżetu środków europejskich (10,8% planu po zmianach), zaplanowanych na 2017 r. dla jednostek sądownictwa powszechnego. NIK uwzględniła wprawdzie obiektywne i niezależne od beneficjentów okoliczności, które uniemożliwiły w pełnym zakresie realizację wszystkich zadań projektowych. Niemniej jednak NIK dostrzega potrzebę objęcia przez Ministra Sprawiedliwości i dyrektorów sądów apelacyjnych szczególnym nadzorem przedsięwzięć z udziałem środków europejskich, które nie zostały wykonane w 2017 r., w sposób zapewniający ich realizację w kolejnym okresie budżetowym.

⁹ Dz. U. z 2017 r. poz. 1579, ze zm. (zwaną w dalszej części „Pzp”).

¹⁰ 11 sądów apelacyjnych (części budżetowe od 15/02 do 15/12).

¹¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 395, ze zm. (zwanej w dalszej części „ustawą o rachunkowości”).

2. W toku kontroli ujawniono nieprawidłowości w funkcjonowaniu stosowanego w sądach powszechnych centralnego informatycznego programu finansowo-księgowego (ZSRK). Program ten nie spełniał wymaganej zasady prowadzenia rachunkowości, określonej w art. 18 ust.1 ustawy o rachunkowości, tj. zgodności obrotów zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej z obrotami dziennika. W zakresie tym niespójność danych stwierdzono we wszystkich 12 kontrolowanych sądach. Miała ona charakter błędu systemowego wynikającego z wadliwego funkcjonowania programu i pomimo wielokrotnych zgłoszeń gwarancyjnych kierowanych przez pracowników sądów do dostawcy programu – firmy SAP – wskazany błąd nie został wyeliminowany.

NIK uznaje za niezbędne podjęcie przez Ministra Sprawiedliwości działań w celu zapewnienia zgodności funkcjonowania programu ZSRK z wymogami określonymi w art. 18 ust. 1 ustawy o rachunkowości. W przeciwnym wypadku narastanie problemów związanych z funkcjonowaniem tego programu może w niedalekiej przyszłości doprowadzić do braku możliwości uznania ksiąg rachunkowych prowadzonych w sądach powszechnych za rzetelne i sprawdzalne.

3. Ze względu na ujawnione w kontrolowanych sądach przypadki wydatkowania środków publicznych z naruszeniem przepisów prawa, zastosowania niewłaściwego trybu określonego w Pzp i w procedurach wewnętrznych przy udzielaniu zamówień publicznych, a także błędów w sporządzaniu sprawozdawczości budżetowej, NIK zwraca się do Ministra Sprawiedliwości oraz dyrektorów sądów apelacyjnych o wdrożenie, w ramach sprawowanego nadzoru nad podległymi dysponentami, mechanizmów zapobiegających w przyszłości występowaniu nieprawidłowości w tym zakresie.
4. NIK zwraca uwagę, że występuje kolizja przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego¹² z postanowieniami ufp dotyczącymi terminu zaskarżalności orzeczenia. Zgodnie z art. 124 kpk strona postępowania ma prawo złożyć wniosek w tym zakresie w ostatnim dniu przed uprawomocnieniem się wyroku, o czym sąd dowiaduje się dopiero w momencie wpływu odpowiedniego dokumentu, tj. nawet po kilku dniach od ustawowego terminu uprawomocnienia się wyroku. Wydanie po kilku dniach postanowienia o uprawomocnieniu się wyroku i choćby natychmiastowe przekazanie go do realizacji, powoduje konieczność naliczenia odsetek od zasądzonego odszkodowania lub zadośćuczynienia, tj. naruszenie ufp. Zaskarżalność orzeczenia powoduje, że zrealizowanie tej wpłaty nie jest możliwe w dniu prawomocności orzeczenia. W praktyce nie ma bowiem możliwości stwierdzenia prawomocności zaskarżalnego orzeczenia w dniu kiedy ta prawomocność następuje, gdyż każda strona postępowania może w ostatnim dniu upływu terminu na uprawomocnienie się orzeczenia złożyć pismo procesowe (np. za pośrednictwem operatora pocztowego). Wcześniejsze natomiast wydanie zarządzenia o stwierdzeniu prawomocności orzeczenia może doprowadzić do wypłacenia odszkodowania bez odsetek za opóźnienie w wypłacie i późniejszą konieczność żądania od strony postępowania zwrotu wypłaconej kwoty, co może naruszać konstytucyjną zasadę państwa prawnego i zaufania obywateli do pewności prawa.

Zdaniem NIK, z uwagi na wskazaną wyżej kolizję przepisów kpk i ufp, poza nielicznymi wyjątkami, w obecnym stanie prawnym nie jest możliwe uniknięcie konieczności wypłacania przez sąd odsetek wynikających z opóźnień w wypłacie zasądzonych odszkodowań lub zadośćuczynień. W tej sytuacji NIK uznaje za zasadne, aby Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, podjął stosowną inicjatywę legislacyjną mającą na celu wyeliminowanie w przyszłości konieczności płacenia przez sądy odsetek od nieterminowo wypłacanych należności z tytułu zasądzonych odszkodowań lub zadośćuczynień.

¹² Dz. U. z 2017 r. poz. 1904, ze zm. (zwanej w dalszej części „kpk”).

III. Wyniki kontroli wykonania budżetu państwa i budżetu środków europejskich

1. Dochody budżetowe

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2017 r., kontrola dochodów budżetowych w części odpowiadającej sądom powszechnym została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

W ustawie budżetowej na rok 2017 dochody budżetu państwa w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym zostały zaplanowane w kwocie 2.218.131 tys. zł. Dochody zrealizowano w całości w dziale 755 – *Wymiar sprawiedliwości*, rozdziale 75502 – *Jednostki sądownictwa powszechnego*, w kwocie 2.526.191,3 tys. zł, tj. 113,9% kwoty planowanej oraz 106,9% dochodów uzyskanych w 2016 r. Osiągnięto je głównie z tytułu opłat sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowań sądowych w kwocie 1.962.775,1 tys. zł (77,7% ogółu dochodów części), a także z wpływów z grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych w kwocie 433.091,1 tys. zł (17,1% ogółu dochodów części). Wyższe o 13,9% od prognozowanego wykonanie dochodów wynikało przede wszystkim z uzyskania wyższych niż planowano wpływów ze wskazanych wyżej źródeł, tj. z tytułów trudnych do precyzyjnego oszacowania na etapie planowania.

Dane dotyczące dochodów budżetowych przedstawiono w załączniku nr 1 do Informacji.

Na koniec 2017 r., zgodnie z korektą rocznego/łącznego sprawozdania Rb-27 za 2017 r. dysponenta części 15 z dnia 17 kwietnia 2018 r., w częściach 15/02-15/12 odnotowano należności pozostałe do zapłaty w kwocie 898.119,9 tys. zł, z czego zaległości wyniosły 665.972,8 tys. zł. W porównaniu do 2016 r. należności ogółem były wyższe o 37.482,1 tys. zł (4,4%), a zaległości – o 20.936,3 tys. zł (o 3,2%). Zaległości dotyczyły głównie grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych (447.845,9 tys. zł, tj. 67,2% ogółu zaległości) oraz wpływów z opłat sądowych oraz innych opłat uiszczanych z tytułu postępowań sądowych (181.061,7 tys. zł, tj. 27,2% ogółu zaległości).

2. Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich

2.1. Wydatki budżetu państwa

W ustawie budżetowej na rok 2017 wydatki budżetu państwa w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym zostały zaplanowane w wysokości 7.082.573 tys. zł¹³. W trakcie roku budżetowego zaplanowane wydatki zostały zwiększone per saldo o 4.641,2 tys. zł¹⁴ do 7.087.214,2 tys. zł. Zmiany w planie wydatków budżetowych wynikały z:

- przeniesienia wydatków z części 37 – *Sprawiedliwość* (pięć decyzji Ministra Rozwoju i Finansów podjętych na podstawie art. 194 ust. 1 i 2 upf), zwiększających budżet części 15 o 4.427,1 tys. zł z przeznaczeniem na współfinansowanie z budżetu państwa projektów realizowanych przez wszystkie sądy apelacyjne (części 15/02-15/12) w ramach budżetu środków europejskich;
- przeniesienia z rezerw celowych budżetu państwa kwoty 214,1 tys. zł (dwie decyzje Ministra Rozwoju i Finansów podjęte na podstawie art. 154 ust. 5 upf). Powyższe środki zostały wykorzystane w całości oraz zgodnie z przeznaczeniem, tj. w części 15/07 – *Sąd Apelacyjny we Wrocławiu* na współfinansowanie z budżetu państwa realizacji projektu „Poprawa zdolności

¹³ Wskazana kwota uwzględnia skutki nowelizacji ustawy budżetowej, w wyniku której planowane pierwotnie wydatki budżetu państwa w części 15 zostały zmniejszone o 186.719 tys. zł – ustawa z dnia 9 listopada 2017 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2017 (Dz. U. poz. 2162).

¹⁴ Środki te zwiększyły plan wydatków budżetu państwa z przeznaczeniem wyłącznie na współfinansowanie programów realizowanych z budżetu środków europejskich części 15.

administracyjnych sądów, w tym systemów informatycznych” w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014, finansowanego z budżetu środków europejskich.

W trakcie roku budżetowego, na podstawie 43 decyzji podjętych na podstawie art. 171 ust. 1 upf w związku z art. 178 § 5 Pusp, dysponent części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym dokonał zmian w planie wydatków dysponentów na obszarach apelacji (w tym przeniesień wydatków pomiędzy częścią 15/01 – Ministerstwo Sprawiedliwości, a częściami odpowiadającymi obszarom apelacji) zwiększając i zmniejszając plany finansowe w poszczególnych częściach budżetowych (15/01-15/12) na łączną kwotę 343.107,2 tys. zł. W wyniku szczegółowej analizy siedmiu decyzji zmieniających limit planu finansowego części 15/01, co stanowiło 16% decyzji dysponenta części zmieniających budżet części 15 oraz 20% decyzji zmieniających limit wydatków w części 15/01, nie stwierdzono zmian niecelowych. Zostały one dokonane na wniosek dysponentów z obszarów apelacji lub z własnej inicjatywy dysponenta części 15. O zmianach limitów wydatków w planach finansowych poszczególnych części budżetowych (15/01-15/12) informowany był Minister Rozwoju i Finansów, poprzez wprowadzanie odpowiednich korekt w planach wydatków do systemu TREZOR.

Zrealizowane w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym wydatki budżetu państwa wyniosły 6.950.050,6 tys. zł, tj. 98,1% planu po zmianach. Niepełna realizacja planu wydatków wynikała głównie z: niższego od planowanego poziomu wypłat uposażeń dla sędziów w stanie spoczynku i uposażeń rodzinnych oraz kosztów postępowań sądowych, niepełnej realizacji wydatków majątkowych z uwagi na oszczędności przy zakupach inwestycyjnych, przesunięcia terminów zakończenia postępowań przetargowych i odbioru robót, a także mniejszych od przewidywanych wydatków związanych z odszkodowaniami wypłaconymi przez Skarb Państwa na rzecz osób fizycznych (z uwagi na odwołania od wyroków oraz brak uprawomocnienia się wyroków).

Ze względu na przewidywane, a także wynikające z okresowych analiz i ocen realizacji budżetu, niepełne wykonanie planu wydatków budżetu państwa z powodu nadmiaru posiadanych środków (niewykorzystane środki wyniosły 137.163,6 tys. zł), co stanowiło przesłankę określoną w art. 177 ust. 1 pkt 3 upf, decyzjami dysponenta części 15 w trakcie roku budżetowego dokonano siedmiu blokad wydatków budżetu państwa¹⁵ w łącznej kwocie 307.809,4 tys. zł. Po uwzględnieniu skutków nowelizacji ustawy budżetowej na rok 2017, w wyniku której planowany pierwotnie limit wydatków budżetu państwa w części 15 został zmniejszony o 186.719 tys. zł, zablokowane wydatki po nowelizacji wyniosły 121.090,4 tys. zł, z czego 40.395 tys. zł (40,8%) dotyczyło blokady wydatków części 15/01.

W strukturze zrealizowanych w 2017 r. wydatków dominujący udział (95,3% wydatków ogółem w części 15) miały wydatki w dziale 755 – Wymiar sprawiedliwości (6.622.422,2 tys. zł). Poniesione zostały głównie na wynagrodzenia wraz z pochodnymi (4.570.531,6 tys. zł, tj. 69% wydatków działu 755), zakupy materiałów i usług (815.993,6,5 tys. zł) oraz koszty postępowań sądowych (363.692,4 tys. zł). Wydatki w poszczególnych podziałkach klasyfikacji budżetowej w części odpowiadającej sądom powszechnym nie zostały przekroczone.

Według grup ekonomicznych, w strukturze zrealizowanych wydatków dominujący udział miały wydatki bieżące jednostek budżetowych (89,2%), z tego wynagrodzenia z pochodnymi stanowiły 65,8%. Środki przeznaczone na świadczenia na rzecz osób fizycznych i wydatki majątkowe stanowiły odpowiednio 7,1% i 3,7% wydatków budżetowych.

Dane dotyczące wydatków budżetu państwa przedstawiono w załączniku nr 2 do Informacji.

Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych w 2017 r. wyniosły 492.597,9 tys. zł, tj. 96,3% planu po zmianach i w porównaniu do 2016 r. były wyższe o 32.915,5 tys. zł (o 7,2%). Poniesiono je głównie na uposażenia sędziów w stanie spoczynku i uposażenia rodzinne (327.628 tys. zł) oraz

¹⁵ Decyzje o zablokowaniu planu wydatków, zgodnie z wnioskami Departamentu Budżetu i Efektywności Finansowej w MS, zostały podjęte na podstawie art. 177 ust. 3 pkt 2 upf w dniach: 13 i 25 października, 30 listopada oraz 6 i 22 grudnia 2017 r.

na wydatki związane z prowadzonymi postępowaniami sądowymi, takie jak na przykład ryczałty wypłacane kuratorom społecznym i zawodowym, rekompensaty dla ławników, zwroty kosztów przejazdów, diet czy noclegów dla ławników, biegłych i świadków (158.258 tys. zł).

Wydatki bieżące jednostek budżetowych w 2017 r. wyniosły 6.198.619,9 tys. zł, tj. 98,5% planu po zmianach i w porównaniu do 2016 r. były wyższe o 199.703,5 tys. zł (o 3,3%). Zgodnie z korektą rocznego/łącznego sprawozdania Rb-28 za 2017 r. dysponenta części 15 z dnia 17 kwietnia 2018 r., dominującą pozycję w tej grupie wydatków (w kwocie 4.570.531,6 tys. zł, tj. 73,7%) stanowiły wynagrodzenia wraz z pochodnymi oraz zakupy towarów i usług (815.993,6 tys. zł, tj. 13,2%).

Przeciętne zatrudnienie w 2017 r. w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym wyniosło 51 173 osoby (w przeliczeniu na pełnozatrudnionych) i w porównaniu do 2016 r. było niższe o 135 osób (o 0,3%). Według sprawozdania Rb-70 wydatki na wynagrodzenia wyniosły 4.105.563,9 tys. zł (99,9% planu po zmianach) i w porównaniu do 2016 r. wzrosły o 180.204,1 tys. zł (tj. o 4,6%). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w 2017 r. wyniosło 6.686 zł i w porównaniu z 2016 r. było wyższe o 311 zł (tj. 4,9%). Wzrost wynagrodzeń sędziów (o 4,7%) wynikał z zasad wynagradzania tej grupy zatrudnienia, które zostały określone w Pusp i są powiązane ze wzrostem rocznego przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej.

Dane o zatrudnieniu i wynagrodzeniach przedstawiono w załączniku nr 3 do Informacji.

Zrealizowane w 2017 r. w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym wydatki na wynagrodzenia bezosobowe wyniosły 194.379 tys. zł (w tym 191 494,8 tys. zł stanowiły wydatki związane z prowadzonymi postępowaniami sądowymi), co stanowiło 97,9% planu po zmianach. Wysokość wynagrodzeń bezosobowych w 2017 r. była niższa o 8.951,6 tys. zł (tj. o 4,4%) od wydatków na wynagrodzenia bezosobowe w 2016 r. Wynikało to głównie z niższego wykonania wydatków związanych z prowadzeniem postępowań sądowych.

Wydatki majątkowe w 2017 r. zrealizowano w wysokości 258.832,8 tys. zł, tj. 91,2% planu po zmianach i w porównaniu do 2016 r. były mniejsze o 72.043,6 tys. zł (o 21,8%). Poniesiono je głównie na realizację 29 zadań inwestycyjnych, polegających na budowie, rozbudowie, przebudowie i modernizacji siedzib sądów (161.553 tys. zł), opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej dla 17 zadań inwestycyjnych oraz na zakupy inwestycyjne (91.012 tys. zł). W ramach zakupów inwestycyjnych na systemy i programy informatyczne wykorzystywane przez jednostki sądownictwa powszechnego wydatkowano 53.478 tys. zł. Pozostałe środki przeznaczono na zakup urządzeń: łączności, techniki biurowej, audio video, gospodarczo-eksploatacyjnych oraz na zakup nieruchomości. Przyczyną niepełnego wykorzystania planu wydatków majątkowych były głównie przedłużające się procedury przetargowe skutkujące wydłużeniem procesu wyboru wykonawców na realizację zadań inwestycyjnych, a także oszczędności w wyniku zakończonych postępowań przetargowych.

Badanie próby wydatków w kontrolowanych sądach na łączną kwotę 75.305,2 tys. zł, z tego dobranych losowo na kwotę 60.113,3 tys. zł (982 dowody księgowy) i dobranych celowo na kwotę 15.191,9 tys. zł (201 dowodów księgowych), tj. 1,1% wszystkich poniesionych wydatków w części odpowiadającej sądom powszechnym oraz 12,8% wydatków zrealizowanych w tych jednostkach wykazało, że poza niżej wymienionymi przypadkami, zrealizowano je zgodnie z obowiązującymi przepisami, gospodarnie, celowo i oszczędnie. Środki publiczne zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem, tj. na zakupy materiałów i usług niezbędnych do funkcjonowania jednostek, uposażenia sędziów w stanie spoczynku i uposażenia rodzinne oraz zakupy inwestycyjne, zapewniające głównie bieżące utrzymanie i rozwój infrastruktury informatycznej. W strukturze zbadanych wydatków według grup ekonomicznych, wydatki inwestycyjne stanowiły 47,7%, wydatki bieżące 46,6%, a świadczenia na rzecz osób fizycznych 5,7%.

Szczegółowe badanie 20 postępowań o udzielenie zamówień publicznych (11 przetargów nieograniczonych, pięć w trybie przewidzianym dla usług społecznych oraz cztery zamówienia

podprogowe przeprowadzone według wewnętrznych procedur) o łącznej wartości 48.568,3 tys. zł wykazało, że poza wskazanymi niżej pięcioma przypadkami (SA w Poznaniu i Krakowie, SO w Częstochowie i Koninie, SR w Częstochowie) przeprowadzono je zgodnie z zasadami określonymi w Pzp oraz procedurami wewnętrznymi. W wyniku przeprowadzonych postępowań kontrolowane sądy w 2017 r. wydatkowały łącznie 7.617,8 tys. zł.

W SA w Katowicach nie skorzystano z przysługującego prawa najemcy, wynikającego z umowy najmu pomieszczeń przy ul. Korfantego 117a w Katowicach, polegającego na dokonaniu waloryzacji stawki czynszu najmu za okres od 1 stycznia do 1 września 2016 r. (o średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług za 2015 r. w porównaniu do 2014 r. w wysokości 99,1% – spadek cen o 0,9%), za 2017 r. oraz za styczeń 2018 r. (o średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług za 2016 r. w porównaniu do 2015 r. w wysokości 99,4% – spadek cen o 0,6%). W dniu 28 marca 2018 r. (w toku kontroli NIK) Sąd zawarł aneks z wynajmującym, w treści którego zawarto postanowienia dotyczące uwzględnienia dokonanej przez Sąd nadpłaty (z uwagi na niedokonanie wspomnianej waloryzacji) i zmniejszenia na fakturze wartości opłaty na czynsz bieżący o 1,9 tys. zł.

W SO w Częstochowie stwierdzono naruszenie obowiązujących w Sądzie procedur wewnętrznych w zakresie udzielania zamówień publicznych w postępowaniu o wartości poniżej 30 tys. euro, które dotyczyło świadczenia usług prawnych na rzecz Sądu. W postępowaniu tym nie przeprowadzono rozpoznania rynku z zachowaniem zasady konkurencyjności, gdyż nie zebrano co najmniej dwóch ofert potencjalnych wykonawców. W związku z powyższym zamówienia nie udzielono wykonawcy, który zaoferował najkorzystniejszą ofertę, tj. ofertę z najniższą ceną. Było to niezgodne z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp, w myśl którego wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów. Wydatki poniesione z naruszeniem wskazanych procedur wewnętrznych przy udzielaniu zamówienia publicznego wyniosły łącznie 40,8 tys. zł.

W SR w Częstochowie wydatkowano 40,8 tys. zł z naruszeniem procedur wewnętrznych w zakresie udzielenia zamówienia publicznego o wartości poniżej 30 tys. euro, które dotyczyło świadczenia usług prawnych na rzecz Sądu. W postępowaniu tym nie przeprowadzono rozpoznania rynku z zachowaniem zasady konkurencyjności. Ponadto w toku kontroli ujawniono inne nieprawidłowości, które dotyczyły nieterminowego zamieszczenia na stronie internetowej Sądu planu zamówień publicznych oraz informacji o udzieleniu zamówienia publicznego na realizację usługi społecznej.

W SA w Poznaniu bez zastosowania trybu określonego w Pzp zakupiono 32 komplety defibrylatorów na potrzeby sądów apelacji poznańskiej o wartości 148,1 tys. zł. Środki wydatkowano z pominięciem procedur określonych w Pzp, pomimo że wartość netto tego zamówienia nie spełniała warunku zwolnienia wyrażonego w art. 4 pkt 8 teże ustawy, gdyż przekraczała wyrażoną w złotych kwotę 30 tys. euro i wynosiła 32,8 tys. euro. Dyrektor Sądu zaakceptowała przedstawiony wniosek o wydatkowanie środków publicznych o wartości poniżej 30 tys. euro, mimo iż widniała na nim prawidłowo wyliczona kwota wartości zamówienia. W trakcie kontroli NIK, tj. w dniu 13 marca 2018 r. Prezes Sądu i Dyrektor Sądu skierowali do Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych przy Ministrze Sprawiedliwości w Warszawie zawiadomienie o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych i wystąpili z wnioskiem o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego wobec Dyrektora Sądu i Kierownika sekcji zamówień publicznych.

W SO w Koninie zażądano od oferentów przedłożenia dokumentów potwierdzających posiadanie uprawnień budowlanych oraz zaświadczenia o wpisie na listę członków właściwej izby samorządu zawodowego, tj. dokumentów innych niż wymienione w zamkniętym katalogu ustalonym w rozporządzeniu Ministra Rozwoju z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich

może żądać zamawiający od wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia¹⁶. Stanowiło to naruszenie art. 25 Pzp, w związku z przepisami § 2 ust. 4 pkt 10 przywołanego wyżej rozporządzenia.

W SA w Krakowie cztery umowy zawarte w latach 2014 - 2016, na podstawie których w 2017 r. Sąd poniósł wydatki w wysokości 88,6 tys. zł na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne, zostały zawarte przez byłego Dyrektora Sądu na czas nieokreślony, co naruszało art. 142 ust. 1 Pzp wskazujący na obowiązek zawierania umów na czas oznaczony. W toku kontroli NIK dwie umowy na usługi dostępu do Internetu zostały wypowiedziane przez Dyrektora Sądu (w dniach 1 lutego i 4 kwietnia 2018 r.). Według oświadczenia Kierownika Oddziału Informatycznego, kolejne umowy dotyczące usług telekomunikacyjnych zostaną rozwiązane w terminie do połowy maja 2018 r. Stwierdzono ponadto, że wydatkowano środki w wysokości 89,3 tys. zł pomimo braku zawarcia umowy, wyłącznie na podstawie wystawionej faktury za usługę zamówioną elektronicznie. Obowiązek zawarcia umowy wynikał z § 5 ust. 2 Procedury udzielania zamówień publicznych w Sądzie, który stanowi, że przy realizacji zamówień publicznych powyżej wartości 60 tys. zł, umowę zaakceptowaną przez Dyrektora Sądu przedstawia się wykonawcy do podpisu. W SA w Krakowie wydatkowano również 5,6 tys. zł na realizację umowy zlecenia z pracownikiem Sądu za kserowanie akt sprawy, podczas gdy zgodnie z § 516 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresów działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej¹⁷ prowadzenie powielarni należy do zadań wydziału gospodarczego sądu apelacyjnego.

W SO w Szczecinie wykonawcy dźwigu osobowego wypłacono całość wynagrodzenia za wykonane zadanie (tj. kwotę 139,6 tys. zł z jednocześnie potrąconą karą umowną za opóźnienie w dostarczeniu przedmiotu zamówienia w wysokości 0,7 tys. zł), mimo że w protokole odbioru końcowego stwierdzono szereg wad. Wypłata wynagrodzenia, mimo nieusunięcia wad stwierdzonych przy odbiorze, została uregulowana wbrew postanowieniom umowy zawartej przez Dyrektora Sądu z wykonawcą zlecenia. Według § 7 ust. 4 te same umowy, kary umowne za zwłokę w usunięciu wad przedmiotu zamówienia, powinny zostać potrącone z faktury końcowej wykonawcy, automatycznie bez uzyskiwania jego zgody. Według stanu na dzień zakończenia czynności kontrolnych przypadający na 14 marca 2018 r., wykonawca nie uregulował dochodzonych przez Sąd należności z tytułu kar umownych, które wyniosły 9,8 tys. zł. Nieuzasadniona zapłata całości wynagrodzenia wykonawcy wydłużyła proces dochodzenia kar umownych za zwłokę w usunięciu wad.

W SR Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie w związku z nieterminowym uregulowaniem płatności na kwotę 0,5 tys. zł (opóźnienie 499 dni) z tytułu przysługującego wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu w sprawie karnej, przyznano od Skarbu Państwa i wypłacono odsetki za nieterminową płatność w kwocie 0,2 tys. zł. Z ustaleń kontroli wynika ponadto, że w ramach realizacji dwóch umów o świadczenie pomocy prawnej zawartych z kontrahentem zewnętrznym Sąd wydatkował łącznie 53,1 tys. zł, pomimo że zgodnie z postanowieniami tych umów, wypłat wynagrodzenia ryczałtowego dokonywano w cyklach miesięcznych bez względu na limit/liczbę godzin rzeczywistego nakładu pracy. Jednocześnie nie rozliczano wykonawcy z realizacji przedmiotu umowy, w tym nie weryfikowano i nie akceptowano wartości merytorycznej wykonanej pracy.

Zobowiązania budżetu państwa ogółem w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym na koniec 2017 r., zgodnie z korektą rocznego/łącznego sprawozdania Rb-28 za 2017 r. dysponenta części 15 z dnia 17 kwietnia 2018 r., wyniosły 385.071,6 tys. zł i były wyższe o 4.230,2 tys. zł (o 1,1%) od kwoty zobowiązań na koniec 2016 r. W strukturze zobowiązań dominujący udział miały zobowiązania z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego wraz pochodnymi od wynagrodzeń (326.317,2 tys. zł, tj. 84,7% ogólnej kwoty zobowiązań) oraz z tytułu kosztów postępowań sądowych (16.418,3 tys. zł, tj. 4,3%). Zobowiązania wymagalne na koniec 2017 r. wyniosły 1.791,5 tys. zł i były niższe o 2.560,4 tys. zł (o 58,8%) niż kwota zobowiązań wymagalnych na koniec 2016 r. Wystąpiły one w dziale 755 – Wymiar

¹⁶ Dz. U. poz. 1126.

¹⁷ Dz. Urz. MS Nr 5 poz. 22, ze zm.

Sprawiedliwości w pięciu apelacjach: warszawskiej (1.331,2 tys. zł – 74,3% ogólnej kwoty zobowiązań wymagalnych), poznańskiej (270,5 tys. zł), lubelskiej (101,7 tys. zł), łódzkiej (70 tys. zł) i rzeszowskiej (18 tys. zł). Zobowiązania wymagalne w wysokości 1.534,8 tys. zł (85,7% ogólnej kwoty), które wystąpiły w rozdziale 75595 – Pozostała działalność, dotyczyły zasądzonych odszkodowań Skarbu Państwa na rzecz osób fizycznych, które stają się wymagalne w dacie uprawomocnienia się wyroków. Zaległości wynikały z procedury regulującej wypłatę przez sądy odszkodowań osobom uprawnionym, zgodnie z którą wypłata wymagalnych odszkodowań na podstawie wyroków, które uprawomocniły się pod koniec 2017 r. mogła nastąpić dopiero na początku kolejnego okresu budżetowego. Pozostałe zobowiązania wymagalne w wysokości 256,7 tys. zł dotyczyły głównie kosztów postępowań sądowych i powstały w wyniku uprawomocnienia się orzeczeń oraz wystawienia postanowień o wypłacie w terminie uniemożliwiającym uregulowanie należności w 2017 r.

2.2. Wydatki budżetu środków europejskich

W ustawie budżetowej na rok 2017 wydatki budżetu środków europejskich (BŚE) w części 15 zostały zaplanowane w kwocie 3.669 tys. zł, w całości w części 15/07 – Sąd Apelacyjny we Wrocławiu na realizację projektu „Konsolidacja usług IT sądów powszechnych na terenie Województwa Dolnośląskiego” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014–2020. W trakcie roku budżetowego plan wydatków BŚE został zwiększony siedmioma decyzjami Ministra Rozwoju i Finansach, podjętymi na podstawie art. 154 ust. 5 oraz art.194 ust. 1 i 2 ufp, per saldo o 25.574 tys. zł (do 29.243 tys. zł, z czego 28.248,5 tys. zł w części 15/07), w tym 1.213,4 tys. zł pochodziło z rezerw celowych BŚE, a pozostałe środki w wysokości 24.360,6 tys. zł z części 37 – Sprawiedliwość. Dodatkowe środki zwiększające plan wydatków BŚE zostały zaplanowane na:

- a) realizację projektów w ramach środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009–2014 w łącznej kwocie 1.978,1 tys. zł, w tym:
 - 1.814,4 tys. zł w części 15/07 na realizację projektu „Poprawa zdolności administracyjnych sądów, w tym systemów informatycznych”. Środki te pochodziły z rezerw celowych budżetu środków europejskich (1.213,4 tys. zł) oraz części 37 (601 tys. zł). Zwiększyły one plan BŚE części 15 w związku z trzema decyzjami Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 28 marca, 11 maja oraz 27 grudnia 2017 r.;
 - 163,6 tys. zł w części 15/04 – Sąd Apelacyjny w Gdańsku na realizację projektu „Budowanie potencjału instytucjonalnego i współpraca w obszarze wymiaru sprawiedliwości/poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości”. Środki te pochodziły z części 37. Zwiększyły one plan BŚE części 15 w związku z decyzją Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 26 września 2017 r.;
- b) realizację projektu „Wdrożenie protokołu elektronicznego w sądach powszechnych (sprawy cywilne i wykroczeniowe)” w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020 w części 15/07 w wysokości 22.680,9 tys. zł. Środki te pochodziły z części 37. Zwiększyły one plan wydatków BŚE części 15 w związku z dwoma decyzjami Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 i 9 października 2017 r.;
- c) realizację projektu „Business Registers Interconnection System” w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 w częściach 15/02 – 15/12 (we wszystkich sądach apelacyjnych) w wysokości 915 tys. zł. Środki te pochodziły z części 37. Zwiększyły one plan wydatków BŚE części 15 w związku z decyzją Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 30 października 2017 r.

Wspomniany wyżej limit wydatków wykorzystano w wysokości 3.150,2 tys. zł, co stanowiło 10,8% planu po zmianach. Środki zostały wydatkowane w wysokości 1.939 tys. zł (98% planu po zmianach) na realizację projektów w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014. Ponadto, na realizację projektu w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020 wydatkowano 735,5 tys. zł (80,4% planu po zmianach), a w przypadku projektu w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014–2020 zaledwie 475,7 tys. zł (2,1% planu po zmianach). Natomiast

środki w wysokości 3.669 tys. zł, zaplanowane w ustawie budżetowej na 2017 r. na realizację przedsięwzięć finansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, w ogóle nie zostały wykorzystane.

Przeniesiona z rezerw celowych BŚE kwota 1.213,4 tys. zł została wydatkowana w całości oraz zgodnie z przeznaczeniem wskazanym w decyzjach Ministra Rozwoju i Finansów, tj. w części 15/07 na realizację projektu „Poprawa zdolności administracyjnych sądów, w tym systemów informatycznych” w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009–2014.

Niepełne wykonanie planu wydatków BŚE w części 15 wynikało prawie w całości z niskiego wykorzystania środków w części 15/07, w ramach której wydatkowano 2.327,1 tys. zł, co stanowiło 8,2% limitu w części 15/07 (niewykorzystana kwota wyniosła 25.921,4 tys. zł). Ze względu na brak merytorycznej akceptacji Ministra Sprawiedliwości na realizację projektu „Konsolidacja usług IT sądów powszechnych na terenie Województwa Dolnośląskiego” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014–2020, na sfinansowanie którego zaplanowano 3.669 tys. zł, w III kwartale 2017 r. została podjęta decyzja o zamknięciu projektu. W konsekwencji, porozumienie o dofinansowanie tego projektu zostało rozwiązane z dniem 31 grudnia 2017 r. Decyzja ta wynikała z analizy działań planowanych w projekcie oraz koniecznych zmian zakresu przedmiotowego i harmonogramu, które byłyby niezbędne do uzyskania pożądanych celów w kontekście założeń i planowanych innych działań w obszarze informatyzacji MS.

Przyczyną niskiego wykorzystania środków (2,1% – niewykorzystana kwota wyniosła 22.205,2 tys. zł) w części 15/07 przy realizacji projektu „Wdrożenie protokołu elektronicznego w sądach powszechnych (sprawy cywilne i wykroczeniowe)” w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014–2020 było przedłużające się postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego. W konsekwencji, umowa na dostawę, instalację, konfigurację wdrożenie i uruchomienie systemu cyfrowej rejestracji rozpraw w salach sądów powszechnych oraz na przeszkolenie pracowników, której zawarcie planowano pierwotnie w sierpniu 2017 r., została podpisana dopiero 20 października 2017 r., co uniemożliwiło wydatkowanie zaplanowanych środków do końca roku budżetowego. Zgodnie z uzasadnieniem wniosku o korektę decyzji o zapewnieniu finansowania projektu, złożonym w grudniu 2017 r. i zatwierdzonym przez Ministra Finansów w dniu 14 lutego 2018 r., pierwotnie zaplanowane i niewykonane w 2017 r. płatności przewidziane są do realizacji w 2018 r.

Ze względu na przewidywane, a także wynikające z okresowych analiz i ocen realizacji budżetu, niepełne wykonanie planu wydatków BŚE z powodu nadmiaru posiadanych środków (niewykorzystany limit wydatków BŚE wyniósł 26.092,8 tys. zł), co stanowiło przesłankę określona w art. 177 ust. 1 pkt 3 upf, decyzjami dysponenta części 15 w trakcie roku budżetowego dokonano trzech blokad planowanych wydatków BŚE¹⁸ w łącznej kwocie 25.839,1 tys. zł. Kwota objęta blokadą dotyczyła wyłącznie planowanych wydatków w części 15/07 we Wrocławiu, tj. przeznaczonych na realizację trzech projektów¹⁹.

W porównaniu z 2016 r. wykonanie wydatków BŚE było niższe o 16.958,4 tys. zł (o 84,3%). Przyczyną spadku realizacji wydatków były wskazane wyżej okoliczności towarzyszące niskiemu wykonaniu planu wydatków BŚE w 2017 r.

¹⁸ Decyzje o zablokowaniu planu wydatków, zgodnie z wnioskami Departamentu Budżetu i Efektywności Finansowej w MS, zostały podjęte na podstawie art. 177 ust. 3 pkt 2 upf w dniu 30 listopada 2017 r.

¹⁹ „Konsolidacja usług IT sądów powszechnych na terenie Województwa Dolnośląskiego” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 (zablokowano 3.669 tys. zł); „Poprawa zdolności administracyjnych sądów, w tym systemów informatycznych” w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009–2014 (zablokowano 18,7 tys. zł); „Wdrożenie protokołu elektronicznego w sądach powszechnych (sprawy cywilne i wykroczeniowe)” w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014–2020 (zablokowano 22.151,4 tys. zł).

W czterech kontrolowanych sądach apelacyjnych, w których były realizowane wydatki z BŚE²⁰, przeprowadzono szczegółowe badanie wydatków w łącznej kwocie 261,9 tys. zł, tj. całości wykonanych wydatków BŚE w tych sądach i 8,3% ogółu wydatków BŚE zrealizowanych w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym. W wyniku kontroli wydatkowania tych środków nie stwierdzono nieprawidłowości.

Dane o wydatkach BŚE przedstawiono w załączniku nr 4 do Informacji.

2.3. Efekty rzeczowe prowadzonej działalności

W części odpowiadającej sądom powszechnym w układzie zadaniowym budżetu, w ramach dwóch funkcji państwa: 18 – *Sprawiedliwość* oraz 13 – *Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny*, realizowano w 2017 r. trzy zadania²¹.

Szczegółowe badanie:

- zadania 18.3 – *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe*,
- zadania 18.7 – *Wsparcie wymiaru sprawiedliwości oraz obrotu gospodarczego*,
- działania 13.2.6.1 – *Uposażenia dla sędziów w stanie spoczynku oraz dodatki do tych uposażeń*,
- działania 13.2.6.3 – *Uposażenia rodzinne oraz dodatki do tych uposażeń*²²

pod względem prawidłowości określenia celów i mierników ich realizacji oraz monitoringu wykazało, że przyjęte dla tych zadań i działań cele i mierniki wynikające z układu zadaniowego budżetu zostały określone zgodnie z wymogami noty budżetowej.

Największe wydatki poniesiono na zadanie 18.3 – *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe*, na realizację którego w 2017 r. wydatkowano łącznie 5.878.649,2 tys. zł, co stanowiło 98,5% planu po zmianach i 84,5% ogółu wydatków zrealizowanych w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym w 2017 r. W porównaniu do 2016 r. wydatki na realizację tego zadania były wyższe o 93.685,5 tys. zł, tj. o 1,6%. Celem zadania było zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu. Do pomiaru stopnia jego realizacji przyjęto miernik pn. *wskaźnik opanowania wpływu spraw (ogółem)*²³, który w 2017 r. wyniósł 100,3% (w 2016 r. – 95,2%), przy planowanym na poziomie 100%.

Na realizację zadania 18.7 – *Wsparcie wymiaru sprawiedliwości oraz obrotu gospodarczego* wydatkowano 746.923,3 tys. zł, co stanowiło 92,2% planu po zmianach i 10,7% ogółu wydatków zrealizowanych w części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym w 2017 r. W porównaniu do 2016 r. wydatki na realizację tego zadania były wyższe o 7.284,5 tys. zł, tj. o 1%. Celem tego zadania była poprawa warunków sprawnego obrotu gospodarczego oraz poprawa stabilności i jakości orzecznictwa. Do pomiaru stopnia jego realizacji przyjęto dwa mierniki, tj. *wskaźnik opanowania wpływu spraw gospodarczych (z wyłączeniem spraw rejestrowych Rejestru Zastawów i Krajowego Rejestru Sądowego)*, tj. stosunek liczby spraw załatwionych w danym okresie sprawozdawczym do liczby spraw wpływających, który w 2017 r. wyniósł 99%, przy planowanym na poziomie 100,1% oraz *wskaźnik stabilności orzecznictwa*, który w 2017 r. wyniósł 62%, co oznacza nieznaczne odstępstwo od założonej wartości wskaźnika, którą określono na poziomie 63%.

Wartości mierników realizacji celów dla badanych dwóch działań, tj. działania 13.2.6.1 – *Uposażenia dla sędziów w stanie spoczynku oraz dodatki do tych uposażeń* oraz działania 13.2.6.3 – *Uposażenia*

²⁰ W części 15/01 – Ministerstwo Sprawiedliwości nie planowano oraz nie dokonywano wydatków z BŚE.

²¹ Tj. zadanie 13.2 – *Świadczenia społeczne*, zadanie 18.3 – *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe* oraz zadanie 18.7 – *Wsparcie wymiaru sprawiedliwości oraz obrotu gospodarczego*.

²² Działania realizowano w ramach podzadania 13.2.6 – *Uposażenia dla sędziów i prokuratorów w stanie spoczynku i uposażenia rodzinne*, zadania 13.2 – *Świadczenia społeczne*, funkcji państwa 13 – *Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny*.

²³ Tj. stosunek liczby wszystkich spraw załatwionych w danym okresie sprawozdawczym do liczby wszystkich spraw, które wpłynęły w danym okresie.

rodzinne oraz dodatki do tych uposażeń osiągnęły założony poziom (100%). Do pomiaru stopnia realizacji celów przyjęto mierniki zdefiniowane odpowiednio relacją (wyrażoną w procentach) świadczeń wypłaconych w terminie do ogólnej liczby wypłaconych uposażeń dla sędziów w stanie spoczynku i dodatków do tych świadczeń oraz świadczeń wypłaconych w terminie do ogólnej liczby wypłaconych uposażeń rodzinnych oraz dodatków do tych uposażeń.

W ramach wynikającego z art. 175 ust. 1 pkt 4 upf obowiązku nadzoru i kontroli efektywności i skuteczności realizacji planów w układzie zadaniowym na podstawie mierników stopnia realizacji celów, dysponent części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym w 2017 r. monitorował realizację planów wydatków w układzie zadaniowym na podstawie kwartalnych informacji w tym zakresie przedstawianych przez dyrektorów sądów apelacyjnych, sporządzających informacje zbiorcze za poszczególne apelacje. Informacje te, dla zachowania porównywalności oraz zapewnienia integralności danych w całym roku budżetowym, sporządzane były według szablonu formularza sprawozdawczego Rb-BZ1. Powyższe informacje obejmowały zarówno część wydatkową, jak i efektywnościową budżetu zadaniowego w zakresie wartości mierników określających stopień realizacji celów. Informacje z monitoringu planów w układzie zadaniowym uzyskane z jednostek podległych podlegały analizie w ramach procesu sporządzania kwartalnych informacji łącznych dla części 15. Źródłem danych o monitorowanych wartościach mierników przypisanych do kontrolowanych zadań/podzadań/działań były przede wszystkim System Statystyczny MS – portal SAP, informacje z sądów apelacyjnych oraz informatyczny program finansowo-księgowy.

Realizując określony w art. 175 ust. 1 i 2 upf obowiązek nadzoru i kontroli nad realizacją budżetu części 15 przez podległe jednostki, dysponent części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym dokonywał kwartalnych analiz i ocen przebiegu realizacji dochodów i wydatków budżetowych, a także dotyczących należności sądowych i zaległości budżetowych, zobowiązań (w tym wymagalnych) oraz zatrudnienia. Ich wyniki były wykorzystywane m.in. przy podejmowaniu decyzji o zmianach w planie finansowym. W ramach sprawowanego nadzoru w 2017 r. przeprowadzono 12 kontroli w jednostkach sądownictwa powszechnego (w dwóch sądach apelacyjnych, trzech sądach okręgowych i siedmiu sądach rejonowych). Kontrole te dotyczyły prawidłowości wydatkowania środków publicznych, w tym w szczególności udzielania zamówień publicznych oraz prowadzenia gospodarki finansowej przez te jednostki. Po przeprowadzonych kontrolach formułowane były stosowne wnioski i zalecenia pokontrolne. Przeprowadzono również 18 wizytacji inwestycji realizowanych przez podległych dysponentów, w wyniku których nie stwierdzono nieprawidłowości.

3. Sprawozdawczość

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzenia rocznych/łącznych sprawozdań za rok 2017 przez dysponenta części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1) oraz
- sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2017 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Roczne/łączne sprawozdania budżetowe oraz sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2017 r. zostały sporządzone przez dysponenta części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym wyłącznie na podstawie rocznych/łącznych sprawozdań sądów apelacyjnych²⁴. Opracowane zostały terminowo i prawidłowo pod względem formalnym oraz rachunkowym, tj. zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniach podległych dysponentów. Kwoty wykazane w sprawozdaniach tych dysponentów były zgodne z danymi wynikającymi z zestawień obrotów i sald kont księgi głównej i ksiąg pomocniczych (kont analitycznych) sporządzonych przez kontrolowanych dysponentów według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r.

Kwoty dochodów i wydatków ogółem wykazane zostały w rocznych/łącznych sprawozdaniach budżetowych dysponenta części odpowiadającej sądom powszechnym w prawidłowej wysokości. Wiarygodność tych kwot została potwierdzona procedurą analizy operacji na bieżących rachunkach bankowych dochodów i wydatków kontrolowanych podległych dysponentów.

Najwyższa Izba Kontroli nie wyraża natomiast opinii o wiarygodności pozostałych danych wykazanych w rocznych/łącznych sprawozdaniach budżetowych oraz sprawozdaniach w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2017 r. sporządzonych przez dysponenta części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym. W podległych jednostkach budżetowych (we wszystkich jednostkach sądownictwa powszechnego) od początku 2016 r. stosowany jest centralny informatyczny program finansowo-księgowy pn. Zintegrowany System Rachunkowości i Kadr (ZSRK). Z ustaleń kontroli przeprowadzanych przez jednostki organizacyjne NIK w 12 jednostkach sądownictwa powszechnego²⁵ wynika, że program ten nie zapewnia zgodności obrotów dziennika z obrotami zestawienia obrotów i sald, do czego obliguje art. 18 ust. 1 ustawy o rachunkowości, co powoduje, że dane wynikające z ksiąg rachunkowych są niespójne. Oznacza to, że program ZSRK nie spełnia zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych, zgodnie z którą obroty zestawienia obrotów i sald kont syntetycznych powinny być zgodne z obrotami dziennika zapisów. Tymczasem we wszystkich 12 kontrolowanych sądach stwierdzono różnice we wskazanym wyżej zakresie. Niezgodność ta miała charakter błędu systemowego generowanego przez program ZSRK, była niezależna od działań służb finansowo-księgowych podległych dysponentów i pomimo zgłoszeń gwarancyjnych kierowanych przez struktury zarządzania ZSRK (wyznaczeni pracownicy zatrudnieni w Sądzie Apelacyjnym we Wrocławiu oraz w MS) do dostawcy ZSRK (firma gwarancyjna SAP) w celu wyeliminowania niezgodności, wspomniany błąd nadal pozostaje nierozwiązany na szczeblu administratora, tj. Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu²⁶.

Z uwagi na powyższe, Najwyższa Izba Kontroli nie uzyskała wystarczających i odpowiednich dowodów badania, które mogłyby stanowić podstawę wyrażenia opinii z badania powyższych sprawozdań w zakresie innym niż ogólne kwoty dochodów i wydatków.

Nieprawidłowości w zakresie sporządzania sprawozdawczości ujawnione zostały w SA w Katowicach i Krakowie oraz w SO w Szczecinie. Finansowe skutki tych nieprawidłowości wyniosły 377,8 tys. zł. Dotyczyły one ewidencjonowania odsetek wraz z zasądzonymi odszkodowaniami, wydatków majątkowych oraz przeterminowanych zobowiązań w niewłaściwych paragrafach klasyfikacji budżetowej, a także ujmowania należności z tytułu prowizji bankowych w grupie gospodarstw domowych. W ocenie NIK wskazane niżej nieprawidłowości w tym zakresie nie miały istotnego wpływu na wykonanie budżetu sądów powszechnych.

W SA w Katowicach, sprawującym kontrolę gospodarki finansowej sądów z obszaru apelacji katowickiej na podstawie art. 177 § 2 Pusp, dopuszczono do księgowania przez cztery sądy tej apelacji odsetek w łącznej kwocie 12,6 tys. zł wypłaconych w 2017 r. wraz z zasądzonymi odszkodowaniami od osób fizycznych w § 4590 – *Kary i odszkodowania wypłacane na rzecz osób fizycznych*, zamiast do

²⁴ 11 sądów apelacyjnych (części 15/02-15/12).

²⁵ W ramach kontroli wykonania budżetu państwa w 2017 r. w części 15 – Sądy powszechne.

²⁶ Zgodnie z decyzjami Ministra Sprawiedliwości, do zadań Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu należało projektowanie, wdrażanie i utrzymywanie systemów informatycznych obsługujących sądy powszechne, w tym m.in. programu ZSRK.

przewidzianego w klasyfikacji budżetowej dla tego typu wydatków § 4580 – *Pozostałe odsetki*. W rezultacie również w rocznym/łącznym sprawozdaniu Rb-28 dane w tym zakresie zostały ujęte w niewłaściwych pozycjach klasyfikacji budżetowej;

W SA w Krakowie w rocznym/łącznym sprawozdaniu RB-27 za 2017 r. z dnia 12 lutego 2018 r. stwierdzono błąd merytoryczny dotyczący kwot należności pozostałych do zapłaty wykazanych w § 0580 – *Grzywny i inne kary pieniężne od osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych*. Wykazane zaległości netto (kol. 12 sprawozdania – kwota 198,6 tys. zł) były wyższe niż należności ogółem (kol. 11 – kwota 26 tys. zł). Po interwencji SA w Krakowie, SR w Wieliczce w dniu 19 lutego 2018 r. przesłał korektę do sprawozdania wyjaśniając, iż omyłkowo wprowadzono kwotę zaległości 185,5 tys. zł do § 0580 zamiast do § 0630 – *Wpływy z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych przez Skarb Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego*. Ponadto, w sprawozdaniu jednostkowym SA w Krakowie RB-N za IV kwartał 2017 r. z dnia 25 stycznia 2018 r. należności w kwocie 110,8 tys. zł z tytułu korekty prowizji z bankiem zostały ujęte według grup dłużników w grupie „gospodarstwa domowe”, co było niezgodne z definicją tej grupy określoną w § 13 ust. 2 pkt 6 instrukcji stanowiącej załącznik nr 9 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych²⁷, a banki stanowiły odrębną grupę dłużników wskazanych w § 13 ust. 2 pkt 3 tejże instrukcji. Stwierdzono również, że w sprawozdaniach RB-BZ1 za 2017 r. apelacji krakowskiej oraz jednostkowym Sądu z lutego 2018 r. nie wypełniono sekcji odpowiadających wykonaniu mierników dla działań: 13.2.6.1; 13.2.6.3; oraz miernika dla działania 18.3.1.3 (w sprawozdaniu apelacji krakowskiej), co naruszało wytyczne Ministerstwa Sprawiedliwości²⁸ z dnia 12 kwietnia 2017 r.;

W SO w Szczecinie wydatki w łącznej kwocie 68,9 tys. zł poniesione na budowę podjazdu dla niepełnosprawnych do budynku Sądu zostały zaklasyfikowane do nieprawidłowego paragrafu klasyfikacji budżetowej, niezgodnie z „Klasyfikacją paragrafów wydatków i środków”²⁹, tj. do wydatków bieżących ujmowanych w § 4340 – *Zakup usług remontowo-konserwatorskich dotyczących obiektów zabytkowych będących w użytkowaniu jednostek budżetowych*, zamiast do wydatków majątkowych w § 6580 – *Wydatki inwestycyjne dotyczące obiektów zabytkowych będących w użytkowaniu jednostek budżetowych*.

²⁷ Dz. U. z 2014 r. poz.1773.

²⁸ Pismo Ministra Sprawiedliwości znak DB-IV-311-36/17.

²⁹ Stanowiącej załącznik nr 4 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1053, ze zm.).

IV. Informacje dodatkowe

Wystąpienia pokontrolne skierowano do Ministra Sprawiedliwości oraz dyrektorów objętych kontrolą sądów apelacyjnych, okręgowych i rejonowych.

Wobec niestwierdzenia nieprawidłowości NIK nie formułowała wniosków pokontrolnych w wystąpieniach skierowanych do dyrektorów SA w Szczecinie, SO w Krakowie oraz SR dla Krakowa-Śródmieścia. W wystąpieniach skierowanych do Ministra Sprawiedliwości oraz dyrektorów pozostałych sądów NIK sformułowała wnioski pokontrolne, dotyczące głównie:

- podjęcia działań w celu doprowadzenia do zgodności obrotów dziennika z obrotami zestawienia obrotów i sald w ramach stosowanego w jednostkach sądownictwa powszechnego programu finansowo-księgowego ZSRK (MS, SA w Katowicach i Poznaniu, SO w Częstochowie i Koninie, SR w Częstochowie i Koninie);
- podjęcia działań organizacyjnych oraz wprowadzenia mechanizmów kontrolnych zapobiegających przypadkom niestosowania uregulowań zawartych w Pzp i procedurach wewnętrznych w obszarze udzielania zamówień publicznych (SA w Poznaniu i Krakowie, SO w Częstochowie i Koninie, SR w Częstochowie);
- wzmocnienia nadzoru nad wydatkowaniem środków publicznych, w szczególności w zakresie dokonywania płatności wykonawcom umów oraz klasyfikowania wydatków budżetowych (SA w Katowicach i Krakowie, SO w Szczecinie);
- podjęcia działań mających na celu terminową realizację płatności zobowiązań (SR Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie).

Do wystąpień pokontrolnych skierowanych do dyrektorów: SA w Katowicach i Poznaniu, SO w Częstochowie, Koninie i Szczecinie, SR w Częstochowie i Koninie złożone zostały zastrzeżenia, które zostały rozpatrzone w następujący sposób:

- uchwałą Komisji Rozstrzygającej w NIK z dnia 24 kwietnia 2018 r., zgłoszone przez Dyrektora SO w Częstochowie zastrzeżenie dotyczące nieterminowego uregulowania trzech zobowiązań dotyczących wypłat odszkodowań na łączną kwotę 373,0 tys. zł zostało uwzględnione w części. Zastrzeżenia dotyczące zmiany oceny ogólnej z opisowej na pozytywną oraz stwierdzonego naruszenia obowiązujących w tym Sądzie procedur wewnętrznych odnoszących się do udzielania zamówień publicznych o wartości poniżej 30 tys. euro zostały oddalone;
- uchwałą Komisji Rozstrzygającej w NIK z dnia 9 maja 2018 r., zgłoszone przez Dyrektora SO w Koninie zastrzeżenie dotyczące zmiany oceny ogólnej wykonania budżetu państwa za 2017 r. z opisowej na pozytywną zostało oddalone;
- uchwałą Komisji Rozstrzygającej w NIK z dnia 10 maja 2018 r., zgłoszone przez Dyrektora SR w Częstochowie zastrzeżenie dotyczące nieterminowego uregulowania zobowiązań wynikających z kosztów postępowań sądowych na łączną kwotę 58,8 tys. zł zostało uwzględnione w części. Zastrzeżenia dotyczące zmiany oceny ogólnej z opisowej na pozytywną oraz stwierdzonego naruszenia obowiązujących w tym Sądzie procedur wewnętrznych odnoszących się do udzielania zamówień publicznych o wartości poniżej 30 tys. euro zostały oddalone;
- uchwałą Komisji Rozstrzygającej w NIK z dnia 10 maja 2018 r., zgłoszone przez Dyrektora SO w Szczecinie zastrzeżenia dotyczące wypłaty wykonawcy dźwigu osobowego całości wynagrodzenia bez potrącenia kar umownych za zwłokę w usunięciu usterek, nienaliczenia i niezaewidencjonowania w księgach rachunkowych wspomnianych kar umownych oraz zakwalifikowania wydatków poniesionych na budowę podjazdu dla niepełnosprawnych do nieprawidłowego paragrafu klasyfikacji budżetowej wydatków zostały oddalone;

- uchwałami Komisji Rozstrzygających w NIK z dnia 14 maja 2018 r., zgłoszone przez Dyrektorów SA w Poznaniu i SR w Koninie zastrzeżenia dotyczące zmiany ocen ogólnych wykonania budżetu państwa za 2017 r. z opisowych na pozytywne zostały oddalone;
- uchwałą Komisji Rozstrzygającej w NIK z dnia 25 maja 2018 r., zgłoszone przez Dyrektora SA w Katowicach zastrzeżenie dotyczące zmiany oceny ogólnej wykonania budżetu państwa za 2017 r. z opisowej na pozytywną zostało oddalone.

Załączniki

Załącznik 1. Dochody budżetowe w części odpowiadającej sądom powszechnym

L.p.	Wyszczególnienie	2016 r.	2017 r.		5:3	5:4
		Wykonanie	Ustawa ¹ /Plan finansowy	Wykonanie		
		tys. zł				
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem część 15 – Sądy powszechne, z tego:		2 362 914,4	2 218 131,0	2 526 191,3	106,9	113,9
1.	Dział 755 – Wymiar sprawiedliwości	2 362 914,4	2 218 131,0	2 526 191,3	106,9	113,9
1.1.	Rozdział 75502 – Jednostki sądownictwa powszechnego	2 362 914,4	2 218 131,0	2 526 191,3	106,9	113,9
1.1.1.	§ 0570 Grzywny, mandaty i inne kary pieniężne od osób fizycznych	424 550,9	376 950,0	433 091,1	102,0	114,9
1.1.2.	§ 0580 Grzywny i inne kary pieniężne od osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych	2 891,3	365,0	1 348,1	46,6	369,3
1.1.3.	§ 0630 Wpływy z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych przez Skarb Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego	-	1 759 751,0	1 962 775,1	-	111,5
1.1.4.	§ 0640 Wpływy z tytułu kosztów egzekucyjnych, opłaty komorniczej i kosztów upomnień	-	43,0	20,5	-	47,7
1.1.5.	§ 0690 Wpływy z różnych opłat	1 837 809,3	-	0,0	0,0	-
1.1.6.	§ 0700 Wpływy ze spłat oprocentowanych pożyczek udzielonych sędziom i prokuratorom na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych	22 401,9	20 780,0	20 782,7	92,8	100,0
1.1.7.	§ 0750 Dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze	3 927,7	3 124,0	3 863,4	98,4	123,7
1.1.8.	§ 0830 Wpływy z usług	41 674,9	39 961,0	42 475,4	101,9	106,3
1.1.9.	§ 0870 Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych	236,6	67,0	221,5	93,6	330,6
1.1.10.	§ 0920 Pozostałe odsetki	5 600,6	3 813,0	4 677,7	83,5	122,7
1.1.11.	§ 0940 Wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych	-	8 013,0	13 061,4	-	163,0
1.1.12.	§ 0950 Wpływy z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów	-	1 794,0	18 104,9	-	1 009,2
1.1.13.	§ 0970 Wpływy z różnych dochodów	19 247,8	3 470,0	3 537,2	18,4	101,9
1.1.14.	§ 2980 Wpływy do wyjaśnienia	4 573,4	-	22 232,3	486,1	-

Dane na podstawie korekty rocznego/łącznego sprawozdania Rb-27 za 2017 r. dysponenta części 15 (z dnia 17 kwietnia 2018 r.), sporządzonego na podstawie korekt rocznych sprawozdań Rb-27 za 2017 r. dysponentów części 15/02-15/12.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2017 z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 108, ze zm.).

Załącznik 2. Wydatki budżetu państwa w części odpowiadającej sądom powszechnym

Lp.	Wyszczególnienie	2016 r.		2017 r.		6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Ustawa'/Plan finansowy	Budżet po zmianach/Plan finansowy po zmianach	Wykonanie			
		tys. zł				%		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem część 15 - Sądy powszechne, w tym:		6 789 475,2	7 082 573,0	7 087 214,2	6 950 050,6	102,4	98,1	98,1
1.	Dział 753 - Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	284 981,4	340 796,0	340 796,0	327 628,4	115,0	96,1	96,1
1.1.	Rozdział 75312 - Uposażenia sędziów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne, z tego:	284 981,4	340 796,0	340 796,0	327 628,4	115,0	96,1	96,1
1.1.1.	§ 3110 - Świadczenia społeczne	284 981,4	340 796,0	340 796,0	327 628,4	115,0	96,1	96,1
2.	Dział 755 - Wymiar sprawiedliwości	6 504 493,8	6 741 777,0	6 746 418,2	6 622 422,2	101,8	98,2	98,2
2.1.	Rozdział 75502 - Jednostki sądownictwa powszechnego, z tego:	6 442 912,8	6 668 535,0	6 661 272,7	6 547 298,0	101,6	98,2	98,3
2.1.1.	§ 3020 - Wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń	6 562,0	6 921,0	6 801,4	6 669,5	101,6	96,4	98,1
2.1.2.	§ 3030 - Różne wydatki na rzecz osób fizycznych	168 072,0	182 296,0	164 107,3	158 257,7	94,5	86,8	96,4
2.1.3.	§ 3050 - Zasądzone renty	67,0	64,0	42,9	42,3	63,1	66,1	98,6
2.1.4.	§ 4000 - Grupa wydatków bieżących jednostki	-	685 761,0	737 413,0	-	-	-	-
2.1.5.	§ 4006 - Grupa wydatków bieżących jednostki	-	-	221,1	-	-	-	-
2.1.6.	§ 4009 - Grupa wydatków bieżących jednostki	-	17,0	216,5	-	-	-	-
2.1.6.	§ 4010 - Wynagrodzenia osobowe pracowników	2 214 940,7	2 281 330,0	2 334 528,8	2 333 064,6	105,3	102,3	99,9
2.1.7.	§ 4016 - Wynagrodzenia osobowe pracowników	25,0	-	-	-	-	-	-
2.1.8.	§ 4019 - Wynagrodzenia osobowe pracowników	-	58,0	186,6	34,3	-	59,1	18,4
2.1.9.	§ 4030 - Wynagrodzenia osobowe sędziów i prokuratorów oraz asesorów i aplikantów	1 444 796,5	1 544 991,0	1 488 840,7	1 486 650,9	102,9	96,2	99,9
2.1.10.	§ 4040 - Dodatkowe wynagrodzenie roczne	265 547,9	312 478,0	285 283,1	285 274,9	107,4	91,3	100,0
2.1.11.	§ 4110 - Składki na ubezpieczenia społeczne	400 152,6	430 247,0	425 212,4	418 304,6	104,5	97,2	98,4
2.1.12.	§ 4116 - Składki na ubezpieczenia społeczne	4,2	-	-	-	-	-	-
2.1.13.	§ 4119 - Składki na ubezpieczenia społeczne	-	10,0	32,1	5,4	-	54,0	16,8
2.1.14.	§ 4120 - Składki na Fundusz Pracy	45 287,0	59 967,0	48 368,6	47 196,1	104,2	78,7	97,6
2.1.15.	§ 4126 - Składki na Fundusz Pracy	0,6	-	-	-	-	-	-
2.1.16.	§ 4129 - Składki na Fundusz Pracy	-	3,0	6,1	0,8	-	26,7	13,1
2.1.17.	§ 4140 - Wpłaty na PFRON	28 256,6	-	27 065,7	27 042,8	95,7	-	99,9
2.1.18.	§ 4170 - Wynagrodzenia bezosobowe	203 330,6	202 903,0	198 606,7	194 379,0	95,6	95,8	97,9
2.1.19.	§ 4210 - Zakup materiałów i wyposażenia	209 433,6	-	-	206 155,8	98,4	-	-
2.1.20.	§ 4220 - Zakup środków żywności	873,4	-	-	1 247,6	142,8	-	-
2.1.21.	§ 4230 - Zakup leków, wyrobów medycznych i produktów biobójczych	20,8	75,0	22,4	15,5	74,5	20,7	69,2
2.1.22.	§ 4240 - Zakup środków dydaktycznych i książek	1 538,5	1 997,0	1 511,4	1 487,0	96,7	74,5	98,4
2.1.23.	§ 4250 - Zakup sprzętu i uzbrojenia	-	3,0	1,6	-	-	53,3	100,0
2.1.24.	§ 4260 - Zakup energii	100 252,9	-	-	106 317,0	106,0	-	-
2.1.25.	§ 4270 - Zakup usług remontowych	98 541,3	111 954,0	106 816,7	104 344,3	105,9	93,2	97,7
2.1.26.	§ 4280 - Zakup usług zdrowotnych	2 397,9	-	-	2 459,9	102,6	-	-
2.1.27.	§ 4300 - Zakup usług pozostałych	321 951,0	-	-	322 093,4	100,0	-	-
2.1.28.	§ 4306 - Zakup usług pozostałych	467,8	-	-	217,5	46,5	-	-
2.1.29.	§ 4309 - Zakup usług pozostałych	-	-	-	45,7	-	-	-
2.1.30.	§ 4340 - Zakup usług remontowo-konserwatorskich dotyczących obiektów zabytkowych będących w użytkowaniu jednostek budżetowych	22 206,2	-	-	23 351,7	105,2	-	-
2.1.31.	§ 4360 - Opłaty z tytułu zakupu usług telekomunikacyjnych	6 666,0	-	-	5 830,7	87,5	-	-
2.1.32.	§ 4380 - Zakup usług obejmujących tłumaczenia	33,7	-	-	29,1	86,4	-	-
2.1.33.	§ 4390 - Zakup usług obejmujących wykonanie ekspertyz, analiz i opinii	504,9	-	-	492,5	97,5	-	-
2.1.34.	§ 4400 - Opłaty za administrowanie i czynsze za budynki, lokale i pomieszczenia garażowe	39 433,5	-	-	41 904,3	106,3	-	-
2.1.35.	§ 4410 - Podróże służbowe krajowe	24 499,9	22 996,0	24 044,4	23 761,5	97,0	103,3	98,8
2.1.36.	§ 4420 - Podróże służbowe zagraniczne	288,2	284,0	127,6	110,7	38,4	39,0	86,8
2.1.37.	§ 4430 - Różne opłaty i składki	1 380,9	3 211,0	2 933,9	2 879,2	208,5	89,7	98,1
2.1.38.	§ 4440 - Odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych	62 757,6	63 489,0	67 969,2	67 959,0	108,3	107,0	100,0
2.1.39.	§ 4450 - Udzielone pożyczki na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów i prokuratorów	29 480,0	28 914,0	28 558,8	27 763,1	94,2	96,0	97,2
2.1.40.	§ 4480 - Podatek od nieruchomości	9 572,0	10 927,0	9 644,4	9 604,7	100,3	87,9	99,6
2.1.41.	§ 4510 - Opłaty na rzecz budżetu państwa	1 010,1	1 316,0	1 244,9	1 200,7	118,9	91,2	96,4

Lp.	Wyszczególnienie	2016 r.		2017 r.		6:3	6:4	6:5	
		Wykonanie	Ustawa ¹ /Plan finansowy	Budżet po zmianach/Plan finansowy po zmianach	Wykonanie				%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
2.1.42.	§ 4520 - Opłaty na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego	2 776,0	3 147,0	2 932,5	2 897,9	104,4	92,1	98,8	
2.1.43.	§ 4530 - Podatek od towarów i usług (VAT)	37,3	7,0	74,3	74,3	199,2	1 061,4	100,0	
2.1.44.	§ 4570 - Odsetki od nieterminowych wpłat z tytułu pozostałych podatków i opłat	40,1	-	77,6	77,6	193,5	-	100,0	
2.1.45.	§ 4580 - Pozostałe odsetki	386,9	-	224,2	224,0	57,9	-	99,9	
2.1.46.	§ 4590 - Kary i odszkodowania wypłacane na rzecz osób fizycznych	79,2	-	139,7	139,7	176,4	-	100,0	
2.1.47.	§ 4600 - Kary, odszkodowania i grzywny wypłacane na rzecz osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych	209,7	-	503,1	503,1	239,9	-	100,0	
2.1.48.	§ 4610 - Koszty postępowania sądowego i prokuratorskiego	374 304,4	406 820,0	397 048,2	363 692,4	97,2	89,4	91,6	
2.1.49.	§ 4700 - Szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej	23 782,7	25 852,0	16 541,0	14 638,9	61,6	56,6	88,5	
2.1.50.	§ 4706 - Szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej	67,2	-	21,9	21,9	32,6	-	100,0	
2.1.51.	§ 4709 - Szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej	-	-	172,5	0,0	-	-	0,0	
2.1.52.	§ 6050 - Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych	231 238,4	234 329,0	178 045,8	167 581,0	72,5	71,5	94,1	
2.1.53.	§ 6060 - Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych	96 654,2	45 608,0	101 251,2	91 011,8	94,2	199,6	89,9	
2.1.54.	§ 6066 - Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych	2 983,8	-	106,1	102,8	3,4	-	96,9	
2.1.55.	§ 6069 - Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych	-	560,0	4 326,3	137,2	-	24,5	3,2	
2.2.	Rozdział 75595 - Pozostała działalność, z tego:	61 581,0	73 242,0	85 145,5	75 124,2	122,0	102,6	88,2	
2.2.1.	§ 4580 - Pozostałe odsetki	-	-	448,1	438,8	-	-	97,9	
2.2.2.	§ 4590 - Kary i odszkodowania wypłacane na rzecz osób fizycznych	60 818,7	72 266,0	84 131,8	74 439,7	122,4	103,0	88,5	
2.2.3.	§ 4600 - Kary, odszkodowania i grzywny wypłacane na rzecz osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych	762,3	976,0	565,6	245,6	32,2	25,2	43,4	

Dane na podstawie korekty rocznego/łącznego sprawozdania Rb-28 za 2017 r. dysponenta części 15 (z dnia 17 kwietnia 2018 r.), sporządzonego na podstawie korekt rocznych sprawozdań Rb-28 za 2017 r. dysponentów części 15/02-15/12.

¹⁾ Ustawa budżetowa na rok 2017 z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 108, ze zm.).

Załącznik 3. Zatrudnienie i wynagrodzenia w części odpowiadającej sądom powszechnym

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2016 r.			Wykonanie 2017 r.			8:5
		Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70	Wynagrodzenia wg Rb-70 ¹⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	Przeciętne zatrudnienie wg Rb-70	Wynagrodzenia wg Rb-70 ¹⁾	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 pełnozatrudnionego	
		osoby ²⁾	tys. zł	zł	osoby ²⁾	tys. zł	zł	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Część 15 ogółem, w tym wg statusu zatrudnienia³⁾:		51 308	3 925 359,8	6 375	51 173	4 105 563,9	6 686	104,9
	osoby nieobjęte mnożnikowymi systemami wynagrodzeń	30 504	1 546 301,0	4 224	30 442	1 629 924,5	4 462	105,6
	sędziowie	9 920	1 553 905,9	13 054	9 719	1 593 600,9	13 664	104,7
	sądowi kuratorzy zawodowi	4 978	405 801,3	6 793	4 970	419 502,7	7 034	103,5
	asystenci sędziów	3 572	179 712,6	4 193	3 553	191 128,1	4 483	106,9
	referendarze sądowi	1 862	205 079,3	9 178	1 948	229 382,8	9 813	106,9
	specjaliści opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów	472	34 559,7	6 102	473	35 643,2	6 280	102,9
	asesorzy sądowi	0	0	0	68	6 381,7	-	-
1.	Dział 755 – Wymiar sprawiedliwości	51 308	3 925 359,8	6 375	51 173	4 105 563,9	6 686	104,9
1.1.	Rozdział 75502 – Jednostki sądownictwa powszechnego	51 308	3 925 359,8	6 375	51 173	4 105 563,9	6 686	104,9
	osoby nieobjęte mnożnikowymi systemami wynagrodzeń	30 504	1 546 301,0	4 224	30 442	1 629 924,5	4 462	105,6
	sędziowie	9 920	1 553 905,9	13 054	9 719	1 593 600,9	13 664	104,7
	sądowi kuratorzy zawodowi	4 978	405 801,3	6 793	4 970	419 502,7	7 034	103,5
	asystenci sędziów	3 572	179 712,6	4 193	3 553	191 128,1	4 483	106,9
	referendarze sądowi	1 862	205 079,3	9 178	1 948	229 382,8	9 813	106,9
	specjaliści opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów	472	34 559,7	6 102	473	35 643,2	6 280	102,9
	asesorzy sądowi	0	0	0	68	6 381,7	-	-

Dane na podstawie sprawozdania Rb-70 za 2017 r. dysponenta części 15

- Zgodnie z przepisami § 20 pkt 12 Instrukcji sporządzania sprawozdań budżetowych w zakresie budżetu państwa stanowiącej załącznik nr 37 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej³⁰, w sprawozdaniu Rb-70 wykazuje się wykonanie wynagrodzeń osobowych, uposażeń oraz dodatkowego wynagrodzenia rocznego – wydatków klasyfikowanych w § 401-407 klasyfikacji budżetowej, od początku roku do końca okresu sprawozdawczego. Nie uwzględnia się wypłat wynagrodzeń finansowanych z PFRON oraz Funduszu Pracy.
- W przeliczeniu na pełnozatrudnionych.
- Status zatrudnienia określony został w rozporządzeniu w sprawie sprawozdawczości budżetowej (załącznik 37, § 20 pkt 7).

³⁰ Dz.U. z 2016 r. poz. 1015, ze zm.

Załącznik 4. Wydatki budżetu środków europejskich w części odpowiadającej sądom powszechnym

Lp.	Wyszczególnienie	2016 r.	2017 r.			6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Ustawa ¹ /Plan finansowy	Budżet po zmianach/Plan finansowy po zmianach	Wykonanie			
		tys. zł						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem część 15 - Sądy powszechne, w tym:		20 108,6	3 669,0	29 243,0	3 150,2	15,7	85,9	10,8
1.	Dział 755 – Wymiar sprawiedliwości	20 108,6	3 669,0	29 243,0	3 150,2	15,7	85,9	10,8
1.1.	Rozdział 75502 - Jednostki sądownictwa powszechnego	20 108,6	3.669,0	29 243,0	3 150,2	15,7	85,9	10,8
1.1.1.	Norweski Mechanizm Finansowy 2009–2014 ²	20 108,6	-	1 978,1	1 939,0	9,6	-	98,0
1.1.2.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014–2020 ³	-	3 669,0	3 669,0	0,0	-	0,0	0,0
1.1.3.	Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014–2020 ⁴	-	-	915,0	735,5	-	-	80,4
1.1.4.	Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014–2020 ⁵	-	-	22 680,9	475,7	-	-	2,1

Dane na podstawie rocznego sprawozdania Rb-28 UE, z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej.

- ¹) Ustawa budżetowa na rok 2017 z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 108, ze zm.).
- ²) W 2017 r. środki zaplanowano i wydatkowano w częściach 15/04 – Sąd Apelacyjny w Gdańsku oraz 15/07 – Sąd Apelacyjny we Wrocławiu.
- ³) W 2017 r. środki zaplanowano w części 15/07 – Sąd Apelacyjny we Wrocławiu.
- ⁴) W 2017 r. środki zaplanowano i wydatkowano w częściach 15/02 – 15/12 (we wszystkich 11 sądach apelacyjnych).
- ⁵) W 2017 r. środki zaplanowano i wydatkowano w części 15/07 – Sąd Apelacyjny we Wrocławiu.

Załącznik 5. Kalkulacja oceny ogólnej w części odpowiadającej sądom powszechnym

Oceny wykonania budżetu w części odpowiadającej sądom powszechnym dokonano stosując kryteria³¹ oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2017 roku³².

Dochody ³³ :	2.526.191,3 tys. zł
Wydatki (łącznie z wydatkami budżetu środków europejskich):	6.953.200,8 tys. zł
Łączna kwota G (kwota wydatków):	6.953.200,8 tys. zł

Waga wydatków w łącznej kwocie: $Ww = W : G = 1$

Nieprawidłowości w wydatkach dotyczyły kwoty łącznej 608,5 tys. zł, tj. 0,01% wydatków ogółem w części 15, z tego:

- wydatkowania w SA w Katowicach środków wynikających z umowy najmu pomieszczeń Sądu bez uwzględnienia waloryzacji stawki czynszu, co skutkowało nadpłatą w wysokości 1,9 tys. zł;
- wydatkowania w SO i SR w Częstochowie z naruszeniem procedur wewnętrznych przy udzielaniu dwóch zamówień publicznych łącznej kwoty 81,6 tys. zł. W postępowaniach tych szczególności nie przeprowadzono rozpoznania rynku z zachowaniem zasady konkurencyjności, gdyż nie zebrano co najmniej dwóch ofert potencjalnych wykonawców;
- wydatkowania w SA w Poznaniu 148,1 tys. zł bez zastosowaniu trybu określonego w Pzp. Środki wydatkowano z pominięciem procedur określonych w Pzp, pomimo że wartość netto tego zamówienia nie spełniała warunku zwolnienia wyrażonego w art. 4 pkt 8 tejże ustawy, gdyż przekraczała wyrażoną w złotych kwotę 30 tys. euro i wynosiła 32,8 tys. euro;
- wydatkowania w SA w Krakowie z naruszeniem art. 142 ust. 1 Pzp kwoty 88,6 tys. zł. Środki wydatkowano w związku z realizacją czterech umów zawartych w latach 2014-2016 na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne, które zostały zawarte przez byłego Dyrektora Sądu na czas nieokreślony, co naruszało wskazany wyżej przepis Pzp zobowiązujący do zawierania umów na czas oznaczony;
- wydatkowania w SA w Krakowie 89,3 tys. zł bez zawartej umowy, wyłącznie na podstawie wystawionej faktury za usługę zamówioną elektronicznie. Obowiązek zawarcia umowy wynikał natomiast z § 5 ust. 2 procedury udzielania zamówień publicznych w Sądzie, który stanowi, że przy realizacji zamówień publicznych powyżej wartości 60 tys. zł, umowę zaakceptowaną przez Dyrektora Sądu przedstawia się wykonawcy do podpisu;
- wydatkowania w SA w Krakowie 5,6 tys. zł na realizację umowy zlecenia z pracownikiem Sądu za kserowanie akt sprawy, podczas gdy zgodnie z § 516 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresów działania sekretariatów oraz innych działów administracji sądowej, prowadzenie powielarni należy do zadań wydziału gospodarczego sądu apelacyjnego. Wydatek został zakwalifikowany jako niegospodarny;
- wydatkowania w SO w Szczecinie 139,6 tys. zł z naruszeniem postanowień umowy zawartej przez Dyrektora Sądu z wykonawcą dźwigu osobowego. Wypłata wynagrodzenia, mimo nieusunięcia wad stwierdzonych przy odbiorze, została uregulowana wbrew postanowieniom umowy zawartej przez Dyrektora Sądu z wykonawcą zlecenia. Według § 7 ust. 4 tejże umowy, kary umowne za zwłokę w usunięciu wad przedmiotu zamówienia, powinny zostać potrącone z faktury końcowej wykonawcy, automatycznie bez uzyskiwania jego zgody;
- nieterminowego uregulowania w SR w SR Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie płatności w kwocie 0,5 tys. zł z tytułu przysługującego wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu

³¹ <http://www.nik.gov.pl/kontrolle/standardy-kontroli-nik/>

³² Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrolle/analiza-budzetu-panstwa/>

³³ W częściach budżetu państwa, w których zgodnie z założeniami do kontroli wykonania budżetu państwa nie są badane dochody nie dokonuje się oceny cząstkowej dla dochodów i przy ustalaniu wartości G nie uwzględnia się kwoty dochodów.

w sprawie karnej. W związku z powyższym przyznano od Skarbu Państwa i wypłacono odsetki za nieterminową płatność w kwocie 0,2 tys. zł;

- wydatkowania w SR Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie 53,1 tys. zł w wyniku realizacji dwóch umów o świadczenie pomocy prawnej zawartych z kontrahentem zewnętrznym, pomimo że zgodnie z postanowieniami tych umów, wypłat wynagrodzenia ryczałtowego dokonywano w cyklach miesięcznych bez względu na limit/liczbę godzin rzeczywistego nakładu pracy. Jednocześnie nie rozliczano wykonawcy z realizacji przedmiotu umowy, w tym nie weryfikowano i nie akceptowano wartości merytorycznej wykonanej pracy.

Ocena cząstkowa wydatków: (5) pozytywna.

Łączna ocena wydatków ŁO: $5 \times 1 = (5)$ pozytywna

NIK zwraca uwagę, że sprawozdawcze skutki nieprawidłowości dotyczące sporządzania sprawozdawczości budżetowej przez kontrolowane sądy wyniosły 377,8 tys. zł. Ujawnione zostały w SA w Katowicach i Krakowie oraz w SO w Szczecinie. Dotyczyły one ewidencjonowania odsetek wraz z zasądzonymi odszkodowaniami, wydatków majątkowych oraz przeterminowanych zobowiązań w niewłaściwych paragrafach klasyfikacji budżetowej, a także ujmowania należności z tytułu prowizji z bankiem w grupie gospodarstw domowych.

W ocenie NIK, wskazane wyżej nieprawidłowości dotyczące wydatków i sprawozdawczości, ze względu na niską skalę skutków finansowych oraz ich incydentalny charakter, nie miały istotnego wpływu na realizację budżetu w 2017 r. w części odpowiadającej sądom powszechnym.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła również nieprawidłowości w funkcjonowaniu programu finansowo-księgowego ZSRK i o ile nie wpłynęły one na wydane oceny o prawidłowości kwot dochodów i wydatków, to jednak miały istotny charakter. Stwierdzono, że stosowany we wszystkich sądach powszechnych centralny informatyczny program finansowo-księgowy ZSRK nie zapewnia zgodności obrotów dziennika z obrotami zestawienia obrotów i sald, do czego obliguje art. 18 ust. 1 ustawy o rachunkowości, co powoduje, że dane wynikające z ksiąg rachunkowych są niespójne. W związku z występującą niezgodnością, w części kontrolowanych sądów nie było możliwości wygenerowania dziennika zapisów, a następnie dokonania jego oceny pod kątem zgodności z przepisami art. 14 i art. 23 ustawy o rachunkowości. Z uwagi na powyższe, Najwyższa Izba Kontroli nie uzyskała wystarczających i odpowiednich dowodów badania, które mogłyby stanowić podstawę wyrażenia opinii z badania sprawozdań w zakresie innym niż ogólne kwoty dochodów i wydatków.

Ze względu na stosowanie we wszystkich jednostkach sądownictwa powszechnego programu finansowo-księgowego ZSRK, który nie spełniał wymogów określonych w ustawie o rachunkowości, ogólną ocenę wykonania budżetu państwa w części odpowiadającej sądom powszechnym obniżono o dwa punkty.

Wynik końcowy Wk: $3 \times 1 = 3$

Ocena końcowa – **opisowa**

Załącznik 6. Wykaz jednostek objętych kontrolą

Lp.	Nazwa jednostki	Osoba odpowiedzialna za kontrolowaną działalność		Ocena kontrolowanej działalności*
		Imię i nazwisko	Pełniona funkcja	
Część 15/01 – Ministerstwo Sprawiedliwości				
1.	Ministerstwo Sprawiedliwości	Zbigniew Ziobro	Minister Sprawiedliwości	P
Część 15/03 – apelacja katowicka				
2.	Sąd Apelacyjny w Katowicach	Dorota Machnik	Dyrektor Sądu	O
3.	Sąd Okręgowy w Częstochowie	Mariola Męcik	Dyrektor Sądu	O
4.	Sąd Rejonowy w Częstochowie	Barbara Cyrulik	Dyrektor Sądu	O
Część 15/05 – apelacja poznańska				
5.	Sąd Apelacyjny w Poznaniu	Małgorzata Mrówczyńska	Dyrektor Sądu	O
6.	Sąd Okręgowy w Koninie	Ewa Kamińska	Dyrektor Sądu	O
7.	Sąd Rejonowy w Koninie	Grażyna Waškowska	Dyrektor Sądu	O
Część 15/06 – apelacja krakowska				
8.	Sąd Apelacyjny w Krakowie	Bogdan Żukowski ³⁴	Dyrektor Sądu	P
9.	Sąd Okręgowy w Krakowie	Piotr Słaby ³⁵	Dyrektor Sądu	P
10.	Sąd Rejonowy dla Krakowa - Śródmieścia	Agnieszka Ochońska	Dyrektor Sądu	P
Część 15/12 – apelacja szczecińska				
11.	Sąd Apelacyjny w Szczecinie	Dagmara Kosowska-Drag	Dyrektor Sądu	P
12.	Sąd Okręgowy w Szczecinie	Sławomir Kij	Dyrektor Sądu	P
13.	Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie	Dagmara Tamm ³⁶	Dyrektor Sądu	P

* Użyty skrót oznacza: P – ocena pozytywna, O – ocena opisowa, N – ocena negatywna.

³⁴ Dyrektor Sądu od 22 maja 2017 r. Poprzednio p.o. Dyrektora Sądu był Wojciech Major.

³⁵ Dyrektor Sądu od 10 stycznia 2018 r. Poprzednio, w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 9 stycznia 2018 r. p.o. Dyrektora Sądu była Irena Szymczyk-Pogoda, a w okresie do 1 stycznia do 27 listopada 2017 r. Dyrektorem Sądu był Bolesław Rauchs.

³⁶ Dyrektor Sądu od 1 marca 2017 r. Poprzednio, od 1 października 2016 r. Dyrektorem Sądu był Sławomir Kij.

Załącznik 7. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Sejmowa Komisja Finansów Publicznych
8. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
9. Sejmowa Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka
10. Minister Finansów
11. Minister Sprawiedliwości
12. Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa